

NICULESCU

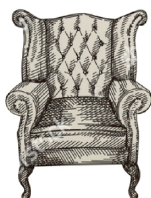

Pierre Varrod

ACȚIONEAZĂ ȘI GÂNDEȘTE CA FREUD

Ascultă-ți visele, detașează-te,
iartă cuvintele care te rănesc

Pierre Varrod

ACȚIONEAZĂ ȘI
GÂNDEȘTE CA
FREUD

Ascultă-ți visele, detașează-te,
iartă cuvintele care te rănesc

Traducere: Carmen Ionescu

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VARROD, PIERRE

**Acționează și gândește ca Freud : ascultă-ți visele, detașează-te,
iaută cuvintele care te rănesc** / Pierre Varrod ; trad.: Carmen Ionescu. -
București : Editura Niculescu, 2022
ISBN 978-606-38-0673-5

I. Ionescu, Carmen (trad.)

159,9

© Les Éditions de l'Opportun, 2021

Published by special arrangement with Les Éditions de l'Opportun in conjunction with their duly appointed agent 2 Seas Literary Agency and Co-Agent Livia Stoia Literary Agency.

Titlu original: *AGIR ET PENSER COMME FREUD. Écouter ses rêves, lâcher prise,
désamorcer les paroles blessantes...*, par Pierre Varrod

© Editura NICULESCU, 2022

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82; Fax: 021 314 88 55

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 380, 021 312 97 82

Redactor: Liliana Scarlat

Tehnoredactor: Lucian Curteanu

Adaptare copertă: Carmen Lucaci

ISBN 978-606-38-0673-5

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU.

Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial OXFORD UNIVERSITY PRESS în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

Cuprins

Cum să citești această carte
în funcție de profilul tău7

Prolog

O enigmă poate avea mai multe soluții.....13

Introducere

Secretul genial al metodei lui Freud17

1 Ascultă-ți visele25

2 Nu alege între tandrețe și sex.....43

3 Iartă cuvintele care te rănesc,
dușmanul tău nu știe că el este cel rănit.....57

4 Fumează, bea, condu: fără limite.....77

5 Sexul, primul invitat care
ne vine în minte, e grav?.....99

6 Nu neglija niciodată clitorisul123

Concluzie

Freud și tehnicile de detașare
venite din Orient143

CUM SĂ CITEȘTI ACEASTĂ CARTE ÎN FUNCȚIE DE PROFILUL TĂU

1. Experții în pregătire

Preferi să pierzi timp la început pentru a-l câștiga ulterior. Timpul pierdut este, de fapt, timp investit cu o rentabilitate aproape sigură. În opinia ta, timpul care ar fi eventual „economisit”, dacă nu te uiți inițial pe hărți, ar avea un preț prea mare dacă în final ai bâjbâi pe drum.

2. Războinici care improvizează

Îți place să avansezi fără a pierde timp cu studierea hărților, la început – sunt mereu incomplete: preferi să mergi repede, chiar dacă te-ai putea înșela uneori. În timp, toate zigzagurile pe care le faci se vor strânge și vei avansa din ce în ce mai repede pe drumul vieții tale.

Cum să citești această carte dacă faci parte din clubul războinicilor care improvizează

Mergi la oricare dintre cele șase capitole, la alegere, în funcție de titlul care te atrage cel mai mult, apoi citește-le pe celelalte, folosind aceeași procedură. Altfel spus, poți sări peste capitolele introductive care descriu peisajul mental al lui Freud – destul de special, pentru că el nu plasează centrul hărții în același loc ca toată lumea și nu desenează autostrăzi la suprafață, ci ceea ce se află dedesubt. Puțin câte puțin, vei descoperi tu însuși ceea ce determină originalitatea și, mai ales, forța lui Freud: el abordează totul invers decât ceilalți și este interesat de tot ceea ce lumea a dat la o parte înainte de el. Și, eventual, la sfârșit, întoarce-te la introducere și citește-o în viteză pentru a verifica ceea ce ai înțeles deja, referitor la metoda lui și la fecunditatea acestei maniere de a lua totul pe dos, așa cum au făcut și Copernic și Darwin, cu care Freud se compara. Cele șase capitole sunt, totuși, într-o ordine logică, cel puțin în ochii mei de autor.

Cum să citești această carte dacă faci parte din clubul experților în pregătire

Începe cu capitolele introductive. Vei găsi aici o hartă a peisajului mental al lui Freud, mai degrabă derutantă, pentru că el nu plasează centrul hărții în același loc ca toată lumea și este mai puțin interesat de autostrăzile de la suprafață decât de ceea ce se întâmplă în straturile profunde ale peisajului. Vei avea acces la cheile înțelegerii, sesizând astfel ceea ce este determinant pentru originalitatea și, mai ales, pentru forța lui Freud: el abordează totul invers decât toată lumea, este interesat de tot ceea ce lumea a lăsat deoparte înaintea de el. Vei citi apoi cele șase capitole, cu atât mai ușor, cu cât ai înțeles logica metodei lui și ai văzut fecunditatea acestei maniere de a vedea totul pe dos decât ne-am așteptat, așa cum au făcut și Copernic și Darwin, cu care Freud se compara. Odată ce înțelegi metoda, te poți afunda eficient în textul propriu-zis al cărții – cele șase capitole sunt într-o ordine logică, așa că iată-le conținutul.

1

ASCULTĂ-ȚI VISELE

„Noi suntem din stofa
din care sunt croite visele...”³
(Shakespeare)

Visul este calea regală ce duce spre inconștient. Și inconștientul este o uzină în fierbere, animată, plină de energie, unde ni se construiesc dorințele.

Calea regală spre uzină nu este, totuși, o autostradă dreaptă trasată pe câmpie. „Calea regală” e plină de viraje strânse și în ac de păr: e nevoie de atenție și nu trebuie rulat prea repede.

Visele care ne apar, brute, direct din topitorie, sunt adeseori încețoșate dimineața. Nu sunt mai clare decât predicțiile bizare și ambigue pronunțate de Pythia din

³ William Shakespeare, *Furtuna* (Actul IV, scena 1). Fraza completă în engleză este următoarea: „*We are such stuff, as dreams are made on, and our little life is rounded with a sleep*” (...și scurta noastră viață o învăluie un somn).

Delfi – care a trimis ceva oameni în direcția greșită, începând cu Oedip, tânăr bărbat grăbit, care nu a înțeles nimic din ceea ce i-a spus oracolul.

Acțiune: la trezire

Notează-ți visele la trezire. La început nu va merge prea bine, e normal. Dar încetul cu încetul, dimineață după dimineață, cât mai repede posibil după ce te trezești, vei fi capabil să-ți amintești ultimul vis. Și atunci notează-l, oricât de ciudat ți s-ar părea. Chiar notează-l de-adevăratelea – cu creion și hârtie sau dictează-l pe smartphone (e bine oricum). Și, perseverând, dimineață după dimineață, visul se va revela mai des. Ca și sportivii, va trebui să menții disciplina antrenamentului și să te forțezi să notezi. Pentru că visul se disipează într-un colț al memoriei, în timpul orelor de veghe, dacă îl vom lăsa să zboare în aer la trezire – la ora în care îl percepem drept solid și proaspăt – și apoi devine imposibil să-l mai regăsim.

Dar să fim realiști: între petrolul brut tocmai scos din zăcământ și produsul care iese din rafinării, distanța este enormă. Munca este cea care civilizează petrolul (etimologic *pétr-ole* înseamnă „ulei de piatră”). Așa este și cu visul: extractul brut al producțiilor tale imaginare nocturne nu seamănă cu un vis

frumos, coerent; ceea ce vei reuși să notezi, cel mai adesea, nu seamănă cu nimic.

Ceea ce vei reuși să sesizezi este materialul brut al visului – nu visul însuși. Va trebui ulterior să-l „rafinezi” pentru a descoperi parfumul dorinței care face toți banii.

Obiectivul tău: să dezvălui dorința

Dacă îți ascuți bine visele, îți vei putea dezvălui dorințele.

Nu îți vorbesc aici de nevoile tale (de exemplu: să înlocuiești becul spart de la intrare). Nu îți vorbesc aici absolut deloc de tot ceea ce se rezolvă cu un pic de raționament (de exemplu, cum să-i spui bancherului tău că vei avea dificultăți de rambursare a împrumutului în următoarele luni).

Nu ne dorim „să mâncăm ciocolată”, așa cum îl dorim pe un anumit om. Cuvântul „dorință” va fi explicat la finalul acestui capitol. Îți voi vorbi despre dorință, despre ceea ce se impune în tine și nu se scuză, nu se explică, nu se justifică. Despre dorința care îți cere să ai curaj: să faci alegeri, să-ți asumi riscuri. Pe scurt, care îți cere să faci din viața ta ceva ce nu ține decât de tine.

De fapt, aceasta este esența omului, căci nici animalele, nici zeii nu au dorințe. Animalele au instincte,

care le fac să-și reproducă viața exact la fel ca a strămoșilor lor, făcând schimbări infime. Dar dorința umană, spre deosebire de instinctul animal, este nelimitată. Aceasta este explicația pentru domeniul animal.

Dar în privința zeilor? Dorința umană este nelimitată, dar mijloacele umane sunt limitate, în timp ce zeii nu cunosc distanța dintre dorință și satisfacție: dacă vor să zboare, zboară, dacă vor vânt, fac vânt, iar dacă Zeus vrea să se transforme în lebedă pentru a seduce o doamnă, va fi lebedă pentru o după-amiază.

„Dorința are o persistență indestructibilă.

Dorința este eternă”⁴.

(Lacan)

⁴ Jacques Lacan, „Séminaire sur *La Lettre volée*” (Seminar despre *Scrisoarea furată*”), Ecrits, Paris, Seuil, 1966, p. 52.

TEST

ÎNTREBARE

Dicționarele de vise au ambiția de a ne ajuta să ne interpretăm delirurile nocturne. Să luăm un vis în care apare o pălărie. Dintre cele trei interpretări de mai jos, poți să o ghicești pe cea sau pe cele care sunt recomandate de site-ul interpretation-reve.fr?

- a. „Pălărie nouă și strălucitoare: prezice succesul. Pălărie foarte folosită: încercați să disimulați o neplăcere morală. Pălărie murdară, ruptă: încercați să ascundeți un lucru dezonorant sau un supărător secret familial.”
- b. „Caschetă militară: reușită profesională. Pălărie de paie: sunt persoane care își bat joc de voi, pe ascuns. Acoperământ de cap religios: ideile voastre sunt prea rigide. Pălărie înaltă: aroganța, atitudinea dumneavoastră sfidătoare nu le plac celorlalți.”
- c. „Pălărie ridicată: optimism, veselie. Dacă vedeți multe pălării înseamnă că sunteți social. O femeie care poartă o pălărie de bărbat: se va îndrăgosti în curând. O pălărie care plutește pe o apă prezice dispariția unui apropiat, unui prieten. Pălărie ținută în mână: prosperitate.”

CERULE MARE!
PĂLĂRIA ASTA PĂREA,
TOTUȘI, ATÂT DE
INOCENTĂ!

ÎMI PERMITEȚI
SĂ IAU NOTIȚE?

RĂSPUNS

Toate trei!

Dar este ceva pertinent în ele? Am putea să ne îndoim. Este de ajuns un contraexemplu. Iată un fragment de vis – care conține o pălărie – relatat lui Freud de unul dintre pacienții săi: „Mă plimbam pe o stradă, vara, aveam o pălărie de paie cu o formă specială, mijlocul era ridicat în aer, iar lateralele erau lăsate – una din laterale era mai jos decât cealaltă. Eram veselă și mă simțeam în siguranță și, trecând prin fața unui grup de tineri ofițeri, mă gândeam: nu îmi puteți face nimic”. Freud: „Pălăria ar trebui să fie un organ genital masculin, cu centrul ridicat și cu lateralele care îi atârnă.” Pacienta a început să strige și să retraceteze că a spus că lateralele atârnau; apoi a tăcut, iar ulterior a găsit „curajul de a întreba cum se face că soțul ei are un testicul plasat mai jos decât celălalt și dacă toți bărbații au așa”.

Suntem departe de pălăria de paie descrisă mai sus, în dicționarul de vise!

Provocare: tradu-ți visele

Este dimineață. Iată-ne în situația de a ne aduna frânturile – sau cărămizile – visului din care ne amintim „mai mult sau mai puțin”. Dar când încercăm să le

aliniem pentru a face din ele o serie de cuvinte din care să compunem o poveste, derularea narativă pare adesea de neînțeles: scenariul pare incoerent „să dormi în picioare”; și adeseori lacunar, plin de găuri, de salturi „imposibile”. Este ca și cum te-ai fi uitat la un serial în versiune originală fără subtitrare: ai pierdut destul din ceea ce s-a spus (mai puțin dacă ești bilingv, dar în materie de visuri nu este nimeni).

Limba viselor este o limbă stranie,
ba chiar străină.

Problema: nu există dicționar bilingv pentru limba viselor și franceză (sau engleză sau chineză). Poți deci să nu te obosești să mergi să comanzi la librarul tău preferat un dicționar de vise și un dicționar de simboluri. Căci același simbol își poate schimba înțelesul, la trecerea dintr-un vis în altul, la o dată anume sau la altă dată. Dar atunci cum să facem?

Soluție practică: vorbește cu tine!

Așa cum ai descâlci un ghem de lână încurcat, începe prin a prinde frânturile pe care este posibil să le apuci. Haide, trage ușor: fiecare fir în sine este parte din tot, poate că în curând se va dovedi mult mai valoros decât părea acest „mic crâmpei fără cap și fără

coadă”. Imediat ce vei derula ghemul, poți să reiei fiecare dintre elementele izolate și să te întrebi, fără a te cenzura, la ce te gândești văzând primul crâmpei din ghem, ce imagine se naște, apoi să treci la al doilea etc.?

Fiecare componentă a visului este exprimată într-o limbă străină și doar tu o poți traduce, doar tu îi poți da semnificația potrivită acelu vis. Să ne imaginăm că te întrebi ce înseamnă cuvântul englez „blues” dacă ți-ar apărea într-un vis. În română și în franceză ar putea fi „blues” în sens muzical, în franceză ar putea fi și „blouse” (o bluză, cum are personalul medical în spitale, în azilurile psihiatrice, în casele de bătrâni...) sau poate faptul că cineva face un „blouse” (bluf) altei persoane. În funcție de ceea ce înseamnă pentru tine, în acel moment, poți continua să examinezi firele din ghem și să progresezi în traducerea imaginilor conținute în visul tău.

Cum punctează Freud dificultatea și cum o depășește

MAI ÎNTÂI DIFICULTATEA

Visul se prezintă ca o enigmă rezistentă la investigație.

În vis – ca și într-o enigmă – suntem confrunțați cu un „conținut manifest”, puțin bizar, care ascunde un „conținut latent”, care nu are nimic ciudat și pe care trebuie să-l descoperi.

„Între caracterul confuz și de neînțeles
al visului și rezistența pe care o întâmpini
când vrei să dezvălui gândirea latentă există
un raport secret și necesar.”⁵

(Freud)

Care este diferența dintre enigmă și vis? Enigma poate fi rezolvată de oricine, în timp ce visul nu poate fi descifrat în mod valid decât de fiecare dintre noi, deși, bineînțeles, am putea fi ajutați descriind visul unei persoane în care avem încredere sau unui psihanalist.

DEPĂȘIREA DIFICULTĂȚII

A doua diferență dintre vis și enigmă este că, în visele noastre, sexualitatea este prezentă frecvent. Freud distingea trei tipuri de vise. Cel mai ușor de interpretat sunt cele care exprimă fără inhibiții o dorință nereprimată, dar care rămâne deficitar satisfăcută în viața cotidiană. Puțin mai greu de interpretat sunt visele care exprimă o dorință reprimată, iar aceasta să nu fie mascată de conținutul manifest al visului. Cel mai dificil de interpretat sunt visele care exprimă o dorință reprimată și nesatisfăcută: adesea,

⁵ Sigmund Freud, *L'Interprétation du rêve (Interpretarea viselor)*, 1900.

conținutul manifest este decalat în raport cu conținutul latent. În acest punct, trebuie să acceptăm să negociem câteva viraje: să facem o asociere de idei, să le învârtim în toate sensurile. Iar creierul nostru, puțin câte puțin, va ridica la suprafață înțelesul ascuns sub aparențe.

„Este foarte avantajos să împarți visul în elemente și să cauți ideile care corespund fiecăruia dintre ele.”⁶

(Freud)

Exemplu: Freud își analizează unul dintre vise

Freud ne furnizează o tehnică eficientă pentru a demara analiza frânturilor de vis pe care le-am notat: el își analizează nu visul, ci reacția pe care o are față de aceste crâmpieie dispartate.

Să începem, deci, prin a observa cum își analizează Freud în mod concret unul dintre vise – unde va descoperi că se consideră Hercule, nici mai mult, nici mai puțin.

Vom vedea, mai ales, cum realitatea visului care se dezvoltă este subiectivă și nu obiectivă: înțelesul ultimului nostru vis nu există decât prin interpretarea pe care i-o dăm.

⁶ *Idem.*